

בירור מקחו הנשגב של השל"ה הקדוש מחצית השקל - שבת, הוא תיקון לחטא העגל כי אז נושאים ישראל עצמם את כסא הכבוד

יש להעיר כי בעצם הרמז כבר קדמו השל"ה הקדוש (פרשת כי תשא תורה אור) בלשון קדשו: "וזהו שרמז בכאן כי תשא את ראש... ובתיבת ראש נרמז סוד שבת, שלימת הבנין שלמעלה, שהוא בת זוג של ישראל, ובן זוג של ראש, רצוני לומר אותיות השניות הוא שבת". [ואי"ה להלן נרחיב לבאר את דבריו הנשגבים של השל"ה הקדוש]. וראה בהגהות הצמח על "פרי עץ חיים" (שער השבת פרק ח) שמפרש בפיוט לכה דודי: "מראש מקדם נסוכה, כי באלפא ביתות אותיות המאוחרין אל אותיות רא"ש הם שב"ת".

מוסיף על כך נכדו הגה"ק בעל "שפת אמת" (פרשת שקלים שנת תרמ"ז), כי מטעם זה תקנו חכמינו ז"ל לקרות פרשת שקלים בשבת קודש, משום שתחילת הפרשה בפסוק: "כי תשא את ראש בני ישראל", רומז על שבת קודש שהוא הזמן לקשר את כל הרצונות של ישראל עם רצון אביהם שבשמים, בבחינת: "רזא דשבת איהי שבת דאתאחדת ברזא דאחד".

מחצית השקל הוא רמז על שבת קודש

אמנם לפי דברי החידושי הרי"ם ראוי להתבונן, איך מתקשר הרמז בפסוק: "כי תשא את ראש בני ישראל", על שבת קודש, עם המשך הכתוב שצוה הקב"ה לתת מחצית השקל: "זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל בשקל הקודש", וצריך ביאור מה ענין מחצית השקל לשבת קודש.

ונראה לבאר ענין זה על פי מה שכתב ב"תשואות חן" להרה"ק רבי גדליה מליניץ מתלמידי הבעש"ט הקדוש זי"ע פרשת כי תשא על הפסוק (שמות לא טו): "ששת ימים יעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון קדש לה". וזה לשון קדשו:

"שבתון קודש לה' ראשי תיבות שק"ל... ומחצית השקל היא, שבשבת כביכול הקב"ה מקבל תענוג מגוף המאכל, ובשבת היא חציו לכם וחציו לה', והקב"ה מקבל תענוג אפילו מחצי זה, וזהו מחצית השקל" שאפילו החצי הזה הוא שבתון קודש לה'".

חשבתי דרכי לבאר על פי דרכו בקודש, איך רמוזה שבת במצות "מחצית השקל", על פי

"כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם, ונתנו איש כופר נפשו לה' בפקוד אותם ולא יהיה בהם נגף בפקוד אותם, זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל בשקל הקודש, עשרים גרה השקל מחצית השקל תרומה לה". ופירש רש"י: "זה יתנו, הראה לו מטבע של אש ומשקלה מחצית השקל ואמר לו כזה יתנו".

ומקור הדבר ביתר הרחבה במדרש תנחומא (פרשת נשא סימן יא): "בשעה שאמר הקב"ה למשה ונתנו איש כופר נפשו לה', אמר משה מי יוכל ליתן כופר נפשו, הלא עור בעד עור וכל אשר לאדם יתן בעד נפשו... אמר רבי מאיר נטל הקב"ה כמין מטבע של אש מתחת כסא הכבוד, והראה לו למשה, ואמר לו כזה יתנו". ותמזהו המפרשים, מדוע הראה הקב"ה למשה מטבע של אש מתחת כסא הכבוד, וכי אין די מטבעות של מחצית השקל בעולם הזה.

"כי תשא את ראש" רמז נפלא על שב"ת

פתח דברינו יאיר לבאר כל זה, על פי מה שכתב מאורו של עולם הגה"ק בעל חידושי הרי"ם בספר "הזכות" (פרשת כי תשא) לפרש הכתוב: "כי תשא את ראש בני ישראל", שרמזו הקב"ה בכך על שבת קודש, ובלשון קדשו:

"כי תשא את ראש בני ישראל, היה לו לכתוב 'ראשי' [בני ישראל בלשון רבים], אולם נשיאות ראש הוא שבת, שכל אות מתנשא לאות שלמעלה ממנו, ובשבת נעשים כל הרצונות של ישראל אחד רק לרצון השי"ת, שמתאחדין ברזא דאחד".

ביאור דבריו הקדושים, כי בשבת קודש מתאחדים כל ישראל עם הרצון של הקב"ה, ונרמז במאמר הזוהר הקדוש (פרשת תרומה קלה): "רזא דשבת איהי שבת דאתאחדת ברזא דאחד". וזהו שרמזו הקב"ה למשה: "כי תשא את ראש בני ישראל", אם תרצה להרים את ראש ישראל תקשרם עם השבת, אשר נרמזו בתיבות: "כי תשא את ראש", שכן אם מנשאים אותיות רא"ש מקבלים אותיות שב"ת, כי למעלה מאות ר' היא ש', למעלה מאות א' היא ב', למעלה מאות ש' היא ת', הרי אותיות שב"ת.

שבת קודש הבאה עלינו לטובה שמברכים בו חודש אדר נקראת "שבת שקלים", על שם שקוראים בה פרשת מחצית השקל שבפרשת כי תשא, כמבואר בשלחן ערוך (אור"ח סימן תרפה סעיף א וסעיף ה) ומקור הדבר במשנה (מגילה כט.): "ראש חדש אדר שחל להיות בשבת קורין בפרשת שקלים, חל להיות בתוך השבת מקדימין לשעבר". ומפרש בגמרא הטעם לפי שבזמן שבית המקדש היה קיים, היו משמיעין על השקלים בראש חודש אדר הסמוך לניסן, כמו ששינוי (שקלים ב): "באחד באדר משמיעין על השקלים".

והטעם לכך לפי שמראש חודש ניסן צריכים לקנות קרבנות הציבור מהשקלים החדשים, שנאמר (במדבר כח יד): "זאת עולת חודש בחדשו לחודשי השנה" - "אמרה תורה חדש והבא קרבן מתרומה חדשה". ובגמרא (ר"ה ז.) דרשו מגזירה שוה שהכוונה על חודש ניסן, שנאמר בו (שמות יב ב): "ראשון הוא לכם לחודשי השנה", מה חדשי השנה האמור שם הוא ניסן, אף חדשי השנה האמור כאן הוא ניסן.

ומאחר שקיימא לן להלכה ששואלים ודורשים בהלכות החג קודם לחג שלשים יום, לכן מקדימים להשמיע על השקלים דוקא באחד באדר, שהוא שלשים יום לפני ראש חודש ניסן, ומטעם זה שבת שחל בו ראש חודש אדר או שמברכים בו חודש אדר, תיקנו לקרוא בתורה פרשת מחצית השקל זכר לתיקון של: "באחד באדר משמיעין על השקלים".

מוסיף על כך "המשנה ברורה" (שם ס"ק ב) ומקור הדבר בדברי הפוסק הגדול ה"לבוש" (שם סעיף א): "ואנו משלמין פרים שפתינו בקריאת הפרשה של כי תשא דכתיב בה ענין השקלים". פירוש כדברי הנביא (הושע יד ג): "ונשלמה פרים שפתינו", ופירש רש"י: "ונשלמה פרים, שהיה לנו להקריב לפניך, נשלם אותם בריצוי דברי שפתינו". שאמירת הפרשה בשפתינו יחשב כאילו הקרבנו בפועל ממש.

הנה כי כן דבר בעתו מה טוב להתבונן במצות מחצית השקל, כפי שכתוב בפרשת כי תשא (שמות ליב):

חידושי הרי"ם: "כי תשא את ראש", כאשר מנשאים אותיות רא"ש מקבלים אותיות שב"ת שהיא תיקון לחטא העגל

תשואות חן: ש'בתון ק'ודש ל'ה' ראשי תיבות שק"ל, ומחצית השקל הוא רמז על חציו לה' וחציו לכם

שבת היא בת זוגם של ישראל, נמצא כי "מחצית השקל" הוא רמז על ישראל שהם פלג גופא של השבת

הקב"ה הוציא מטבע של אש מתחת כסא הכבוד, רמז על שבת קודש שמונחת אצל הקב"ה בבית גניזו

למשה, ואמר לו כזה יתנו", על פי מה שדרשו בגמרא (שבת י:): על הפסוק (שמות לא יג): "לדעת כי אני ה' מקדשכם, אמר לו הקב"ה למשה, מתנה טובה יש לי בבית גניזי ושבת שמה, ואני מבקש ליתנה לישראל". מבואר מזה כי שורש השבת גנוז למעלה אצל הקב"ה בבית גניזו, אלא שברוב טובו הוא ממשיך מקדושת השבת למטה לישראל.

הנה כי כן זהו שנתקשה משה במחצית השקל, איך יתכפר לישראל חטא העגל במחצית השקל: "נטל הקב"ה כמין מטבע של אש מתחת כסא הכבוד" - קדושת השבת הגנוזה אצל הקב"ה בבית גניזו, שהיא בבחינת "מחצית השקל" השני פלג גופא בת זוגם של ישראל, והראה לו למשה, ואמר לו כזה יתנו", שיתנו להקב"ה את השבת לזכרו ולקדשו בעדות נאמנה שברא את העולם, ועל ידי זה יתקנו את חטא עבודה זרה של העגל.

הגילוי הנפלא של השל"ה הקדוש

ועתה בא וראה מה שהמציא הקב"ה לידינו, רעיון נשגב חמדה גנוזה בדברי השל"ה הקדוש (פרשת כי תשא תורה אור), שכבר קדמו להגה"ק בעל חידושי הרי"ם ברמז הכתוב: "כי תשא את ראש בני ישראל", שהכוונה על שבת קודש, אלא שהוא פותח לנו שערי אורה לבאר איך שמירת שבת היא תיקון לחטא העגל, והנה הדברים בלשון קדשו:

"וזהו סוד כי תשא את ראש בני ישראל, והוא על דרך מה שכתבתי במקום אחר, בפסוק (בראשית ד ז) הלוא אם תטיב שאת ואם לא תטיב לפתח חטאת רובץ, שהוא על דרך דאיתא בחגיגה פרק אין דורשין (דף יג): שהחיות הנושאות הכסא מזיעות מאימת הכסא, וזיעה זו שופכת על ראש רשעים, וזהו גיהנם עיין שם.

אבל אם ישראל זכאים הם נושאים הכסא, ולכן נבראו שהם ישבו במעלה העליונה, להיותם

שהכלה תבוא אליו כדרך הכלה אחר כניסתה לחופה, שתבוא מבית אביה לבית בעלה, ולזה כפל הענין בואי כלה בואי כלה, דרצונו לומר בואי כלה לחופה ואחר כך בואי כלה לבית בעלך".

מעתה יתבאר היטב איך רמוז שבת במחצית השקל, על פי המבואר בזהר הקדוש (פרשת ויקרא ז): "דדכר בלא נוקבא פלג גופא אקרי". פירוש, זכר בלא נקבה דהיינו איש בלי אשה הוא רק חצי גוף. הנה כי כן זהו שצוה הקב"ה לישראל להביא מחצית השקל, כי שק"ל נוטריקון ש'בתון ק'ודש ל'ה' שהיא בת זוגם של ישראל, נמצא כי ישראל עצמם הם בבחינת "מחצית השקל" - פלג גופא של שבת, כי אין להם תיקון ושלימות כי אם על ידי התחברותם עם השבת.

שמירת שבת כפרה על חטא העגל

ונראה לבאר בזה מדוע הבאת "מחצית השקל", שהוא רמז על שבת בת זוגם של ישראל, הוא כפרה על חטא העגל שעל כך נאמר: "ונתנו איש כופר נפשו לה", כמבואר במדרש תנחומא (פרשת כי תשא סימן י): "מחצית השקל, על שחטאו בשש שעות בחצי היום", על פי מאמר חכמינו ז"ל (שבת קיח:): "כל המשומר שבת כהלכתו אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו, שנאמר (ישעיה נב ב) אשרי אנוש יעשה זאת שומר שבת מחללו, אל תקרי מחללו אלא מחול לו".

וביאר ה"יערות דבש" (חלק ב דרוש ג ד"ה ואמרו) הטעם, כי עבודה זרה היא כפירה בה', ואילו שמירת שבת היא שורש האמונה בה' ככתוב בפרשתנו: (שם לא טז): "ושמרו בני ישראל את השבת... כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש". הנה כי כן מטעם זה "מחצית השקל" שהיא שבת היא כפרה על חטא העגל שהיתה עבודה זרה.

וימתק לבאר בזה כוונת המדרש שנתקשה משה במחצית השקל: "נטל הקב"ה כמין מטבע של אש מתחת כסא הכבוד, והראה לו

מאמר המדרש (ב"ר יא ח): "תני רבי שמעון בן יוחאי, אמרה שבת לפני הקב"ה, רבונו של עולם לכולן יש בן זוג ולי אין בן זוג, אמר לה הקב"ה כנסת ישראל היא בן זוגך". וביאר בספר "קרבת שבת" (פרק א סימן ה) כוונת רשב"י, כי שבת קודש היא בבחינת אשה המתקדשת לישראל שהם בבחינת איש.

בדרך זו הוא מבאר מה ששינוי במשנה (קידושין מא.): "האיש מקדש בו ובשלוחו", ומקשה בגמרא: "השתא בשלוחו מקדש בו מיבעיא, אמר רב יוסף מצוה בו יותר מבשלוחו, כי הא דרב ספרא מחרין רישא, [חרך את ראש הדג באש לכבוד שבת], רבא מלח שיבוטא", מלח דג שנקרא שיבוטא לכבוד שבת. וצריך ביאור מה שמשוה הגמרא קידושי אשה להכנה לשבת.

אך לפי האמור הביאור בזה, כי היות שגם שבת היא בבחינת אשה לכלל ישראל, כמאמר הקב"ה לשבת: "כנסת ישראל היא בן זוגך", לכן כמו שבקידושי אשה: "מצוה בו יותר מבשלוחו", כן בשבת בת זוגם של ישראל: "מצוה בו יותר מבשלוחו". יומתק להבין בזה מה ששינוי (סנהדרין נח): "בן נח ששבת חייב מיתה", כי היות ששבת היא בת זוגם של ישראל, על כן בן נח ששבת חייב מיתה כדון הבא על אשת איש.

"בואו ונצא לקראת כלה מלכתא"

ומצינו עוד מקור לכך בדברי המהרש"א על מה ששינוי בגמרא (ב"ק לב): "אמר רבי חנינא, בואו ונצא לקראת כלה מלכתא, ואמרי לה לקראת שבת כלה מלכתא, רבי ינאי מתעטף וקאי ואמר, בואי כלה בואי כלה". וכתב על זה המהרש"א בחידושי אגדות:

"בואו ונצא לקראת כלה כו'. קרא השבת כלה, על פי מה שאמרו לכל יש בן זוג ולי לא נתת בן זוג, אמר לה כנסת ישראל יהיה בן זוגך כו', והשבת גופיה היא כנשואה לישראל, אבל בפניא דמעלי שבתא היא כהכנסת כלה לחופה, וכמו שעל ידי הקידושין בהכנסתה לחופה נעשית הכלה נשואה, כן השבת בהכנסתה בקידוש היום נעשית כנשואה לישראל, וקראה מלכתא שהיא כלת המלך, דכל ישראל בני מלכים הם.

ולזה אמר רבי חנינא בפניא דמעלי שבתא, דהיינו בערב שבת קודם כניסתה, בואו ונצא לקראת כלה, דדרך החתן לצאת לקראת הכלה, כמו שכתוב (דברים לג ב) ה' מסיני בא יצא לקראתם כו' כחתן היוצא להקביל פני הכלה כו', כפירוש רש"י פרשת וזאת הברכה.

ואמר דרבי ינאי מדה אחרת היתה לו, שלא אמר נצא לקראתה, ואדרבה הוה קאי ועומד במקומו, והיינו דבכניסתה אמר בואי כלה כו',

ב"עשרה מאמרות" (מאמר חיקור הדין ח"ג פ"ב), אשר גילה לנו דבר נפלא ונורא בענין חיות הקודש הנושאות את כסא הכבוד, כי הן אמת שלמראית עין החיות נושאות את כסא הכבוד, אבל למעשה כסא הכבוד נושא אותם, כמו שתיקן הפייטן האלקי בפיוט למוסף ראש השנה בקדושת כתר: "נראות נושאות והם נושאות עם כסא".

אמנם ענין זה שהכסא נושא את נושאי, הוא רק כאשר ישראל עובדים את ה' כראוי ועושים בזה נחת רוח להקב"ה, אבל כאשר ישראל אינם עובדים את ה' כראוי ח"ו, ויש ביניהם רשעים העוברים על רצונו יתברך, כי אז הם גורמים בזה כביכול צער למעלה בבחינת (דברים לב יח): "צור ילך תשי ותשכח א"ל מחוללך". ופירש רש"י: "כשבא להיטיב לכם אתם מכעיסין לפניו ומתישים כוחו מלהטיב לכם".

והנה על ידי הצער של הקב"ה היושב על הכסא, אין כסא הכבוד נושא את נושאי, אלא אדרבה הוא מכביד על חיות הקודש, ויש להם עמל ויגיעה לשאת את כסא הכבוד, ומרוב עמל ויגיעה הם מזיעים ומהזיעה נעשה "נהר דינור" - נהר של אש, ומאחר שזיעה זו נעשית על ידי מעשה הרשעים למטה, הגורמים בעוונותם להכביד את הכסא על נושאי, לכן מדה כנגד מדה נשפכת הזיעה על ראש הרשעים בגיהנם עכדה"ק.

ונראה לשלב ולקשר את דברי השל"ה עם דברי הרמ"ע מפאנו, כי באמת חיות הקודש נושאות תמיד את כסא הכבוד שהרי לשם כך נבראו, אולם כאשר ישראל עובדים את ה' כראוי בעסק התורה וקיום המצוות, הרי הם בעצמם נושאים את הכסא במעשיהם הטובים, ועל ידי זה אין החיות צריכות להתאמץ כלל לשאת את הכסא, אלא אדרבה הכסא נושא אותן כדברי הפייטן: "נראות נושאות והם נושאות עם כסא".

אולם כאשר אין ישראל עושים ח"ו רצונו של מקום, אשר אז אין בהם כוח לשאת את הכסא, צריכים חיות הקודש לשאת את הכסא לבד, ועל ידי זה הם מזיעים מרוב עמל ופחד, ומזיעתן נעשה נהר דינור שנופל על ראש רשעים בגיהנם, ובכך עולים יחד דברי השל"ה עם דברי הרמ"ע מפאנו בקנה אחד כפתור ופרח.

נפלא לבאר בזה דברי חכמים שאמרו (יומא פו): "גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד". כי כאשר האדם חוטא הרי הפגם מגיע עד הכסא הכבוד, שאין ישראל נושאים את הכסא אלא חיות הקודש, אבל על ידי תשובה שלימה שוב יכולים ישראל לשאת את הכסא, נמצא כי התשובה של איש ישראל מגעת עד הכסא הכבוד.

גמרא: נהר דינור הנשפך על ראש רשעים בגיהנם, נוצר מהזיעה של חיות הקודש הנושאות את כסא הכבוד

של"ה הקדוש: כאשר ישראל זוכים הם עצמם נושאים את כסא הכבוד ואז אין אש הגיהנם מזיעת החיות

בשבת קודש מתעלים ישראל לשאת את כסא הכבוד, ועל ידי זה נכבית אש הגיהנם הנוצרת מזיעת החיות

**"ביום השביעי נתעלה וישב על כסא כבודו",
בשבת מתעלה הקב"ה לשבת על הכסא הנישא על ידי ישראל**

וזהו הפירוש: "האבות הן הן המרכבה", שהקב"ה כביכול רוכב עליהם, כי בגודל קדושתם נשאו את כסא הכבוד שהקב"ה כביכול יושב עליו. ומצינו רמז נפלא על כך בדברי ה"מגלה עמוקות" על ואתחנן (אופן רנב), מרכב"ה שלימ"ה עולה בגימטריא אברה"ם יצח"ק יעק"ב דו"ד שהם ד' רגלי המרכבה.

לפי זה מבאר השל"ה כי זאת היא אכן תכלית הבריאה, שכלל ישראל במעשיהם הטובים ישאו בקדושתם את כסא הכבוד, וכאשר ישאו ישראל ולא החיות את כסא הכבוד, הרי לא יורדת שום זיעה מחיות הקודש אשר מהן נוצרת אש הגיהנם, ועל ידי זה מתבטל אש הגיהנם מזרע עם קודש.

נפלא להבין בזה מדוע אש הגיהנם שולטת רק ברשעים ולא בצדיקים, כי הרשעים שגרמו במעשיהם הרעים שיצטרכו חיות הקודש יצטרכו לשאת את כסא הכבוד, לכן שולטת בהם אש הגיהנם הנוצרת מהזיעה של החיות, אבל צדיקים שעובדים את ה' בעסק התורה ובקיום המצוות, הרי הם בעצמם נושאים את כסא הכבוד ולא החיות, נמצא כי אין להם שום חלק ונחלה בזיעה של החיות לכן אין אש הגיהנם שולטת בהם.

וזהו שאמר הקב"ה ללקין: "הלא אם תטיב שאת", כלומר אם תטיב מעשיך, כי אז "שאת" תזכה אתה לשאת את כסא הכבוד במעשיך הטובים, ואז לא תשלוט בך אש הגיהנם הנוצרת מזיעתן של החיות, "ואם לא תטיב" מעשיך - יצטרכו חיות הקודש לשאת את כסא הכבוד בזיעתן, ועל ידי זה "לפתח חטאת רובץ", תצטרך לרובץ באש הגיהנם שגרמת ליצור מזיעתן של החיות.

שילוב נפלא של השל"ה עם הרמ"ע מפאנו

רחש לבי דבר טוב לשלב את דברי השל"ה הקדוש עם דברי המקובל האלקי הרמ"ע מפאנו

הכסא בסוד האבות הן המרכבה, ואז לא יש גיהנם כי לא יש זיעה. זהו שאמר הלא אם תטיב שאת, כלומר תשא אתה את הכסא. ואם לא אזי ישאו אותו המלאכים וזיעו ויהיה גיהנם, זהו לפתח חטאת רובץ".

טרם שנמשיך בדבריו הבה נבאר תחילה מה שגילה לנו השל"ה עד הנה, על פי מה ששינינו בגמרא (חגיגה יג): על הפסוק (דניאל ז'): "נהר דינור נגד ונפק מן קדמוהי וגו'", פירוש, נהר של אש נמשך ויוצא מלפני כסא הכבוד. ומקשה בגמרא: "מהיכן נפיק", מאיפה יוצא נהר זה של אש.

ומתריך: "מזיעתן של חיות", פירוש מהזיעה של מלאכים נשגבים הנקראים חיות הקודש, משום שנבראו בצורות של חיות אריה שור נשר כרוב, ותפקידם בקודש לשאת את כסא הכבוד שהקב"ה כביכול יושב עליו, ומחמת הפחד הגדול מהקב"ה היושב על הכסא הם מזיעים, ומהזיעה שלהם נעשה נהר דינור - נהר של אש.

שואל הגמרא: "ולהיכן שפיך", לאיפה נשפך נהר זה של אש הנעשה מזיעתם של חיות הקודש, "אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב, על ראש רשעים בגיהנם, שנאמר (ירמיה כג יט) הנה סערת ה' חמה יצאה וסער מתחולל על ראש רשעים יחול". נמצינו למדים מזה, כי אש הגיהנם נוצרת מהזיעה של חיות הקודש הנושאות את כסא הכבוד.

תכלית הבריאה היא שישאל ישראל ישאו את כסא הכבוד

מגלה לנו השל"ה חידוש עצום, כי תכלית הבריאה היא שכלל ישראל בעצמם ולא החיות, ישאו את כסא הכבוד בעסק התורה ובמעשיהם הטובים. ומביא השל"ה ראיה לכך ממה שאמרו במדרש (ב"ר מז ו): "האבות הן הן המרכבה". והכוונה בזה על פי המבואר בזהר הקודש (פרשת ואתחנן רסב), כי ג' האבות הם בבחינת ג' רגלים של הכסא הכבוד ודוד המלך הוא הרגל הרביעי.

בשבת קודש נושאים ישראל את כסא הכבוד

עתה הבה נחזור לדברי השל"ה הקדוש, שממשיך לפרש בזה הפסוק: **"כי תשא את ראש בני ישראל בקיצור נמרץ, והנה הדברים בלשון קדשו:**

"וזהו שרמז בכאן כי תשא את ראש, כשתהיה ראש אז אתה תשא [את כסא הכבוד], ובתיבת ראש נרמז סוד שבת, שלימת הבנין שלמעלה, שהוא בת זוג של ישראל, ובן זוג של ראש, רצוני לומר אותיות השניות הוא שבת."

כלומר השל"ה מפרש שבכך רמז הקב"ה למשה על שתי נקודות, נקודה אחת: **"כי תשא את ראש בני ישראל"**, שיעלה את ישראל למדרגה גדולה עד שיהיו בבחינת **"ראש"**, שאז יזכו **"לשאת"** את כסא הכבוד ועל כך נאמר **"כי תשא"**. הנקודה השנייה היא שענין נשיאת הראש הוא על ידי שבת, ורמזו במאמר: **"כי תשא את ראש"**, שכן האותיות שאחרי אותיות רא"ש הן **שב"ת**.

אמנם בהשקפה ראשונה אינו מובן כלל, מהו הקשר בין שבת קודש למה שנושאים ישראל את כסא הכבוד, אשר שניהם כאחד רמוזים בפסוק: **"כי תשא את ראש"**. אולם נראה כי השל"ה הקדוש טמן כאן אוצר בלום רעיון קדוש אשר לא יסולא בפז, כי בשבת קודש מתעלים ישראל בקדושתם למדרגה כל כך גדולה, עד שהם עצמם נושאים את כסא הכבוד ולא חיות הקודש.

וזהו שמקשר השל"ה בין שתי הנקודות, נקודה ראשונה: **"כי תשא את ראש בני ישראל"**, שיזכו ישראל להיות בבחינת **"ראש"** עד שהם ישאו את כסא הכבוד, אולם איך יזכו להגיע למדרגה גדולה זו, על ידי הנקודה השנייה שיעלו את אותיות רא"ש לאותיות שאחריהם **שב"ת**, כי בזכות שמירת שבת יזכו לשאת את כסא הכבוד.

ועתה בא וראה דבר פלא, כי על פי דברי השל"ה יאיר לנו להבין מה שידוע ומפורסם, כי בשבת קודש גם הרשעים יש להם מנוחה מאש הגיהנם, ומקור הדבר בזוהר הקדוש (פרשת עקב רעג). שמפרש הפסוק (שמות להג) **לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת**, כי גם אש הגיהנם אינה בוערת בשבת, ובלשון קדשו: **"בשבת כל נשמתין ורוחין ונפשין נפקין ונחתין זוגות, ואין שטן ואין מזיק שליט ביומא דשבתא, ואפילו גיהנם לא שליט ולא אוקיד בשבת, ובגין דא לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת"**.

ולפי דברי השל"ה הביאור בזה, כי מאחר שבכל שבת קודש נושאים ישראל עצמם את כסא הכבוד ולא החיות, נמצא כי אין הזיעה יורדת מחיות הקודש שהרי אינן נושאות את הכסא,

לכן בשבת אין אש הגיהנם הנוצרת מזיעתן של החיות שולטת אפילו על הרשעים.

וכאשר חיפשתי למצוא דברי חפץ בספרים המזכירים את דברי השל"ה הקדוש, מצאתי באוצר החכמה ספר **"לקוטי אמרי אל"** מהדרשן הגדול הרב יחזקאל מאיר זצ"ל (נדפס בבגדאד שנת תרצה) פרשת ויקהל (ד"ה א"נ ששת ימים), שאמנם לא הזכיר כלל את דברי השל"ה, אבל הביא בענין זה דבר נפלא לפרש סמיכות הפסוקים (שמות להב): **"ששת ימים תיעשה מלאכה, וביום השביעי יהיה לכם קודש שבת שבתון לה, כל העושה בו מלאכה יומת, לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת"**.

וכך הוא פירוש הפסוקים: **"ששת ימים תיעשה מלאכה"** - המלאכה של נשיאת כסא הכבוד תיעשה בששת ימי המעשה על ידי אחרים שהם חיות הקודש, **"וביום השביעי יהיה לכם קודש"** - **"לכם"** דייקא, אתם בעצמכם תישאו את כסא הכבוד, ועל ידי מה תזכו לכך, **"שבת שבתון לה"**, שמירת שבת בעולם הזה ושמירת שבת בעולם העליון של הכסא הכבוד, ובזכות זה **"לא תבערו אש"** של הגיהנם **"ביום השבת"**, כי לא תהיה שום זיעה של חיות הקודש.

"ביום השביעי נתעלה וישב על כסא כבודו"

נפלא להבין בזה מה שתיקנו חכמינו ז"ל מתקני התפלות בתפלת שחרית בברכת יוצר אור: **"לא אל אשר שבת מכל המעשים ביום השביעי נתעלה וישב על כסא כבודו"**. מבואר מזה שאין הקב"ה יושב על כסא כבודו רק בשבת קודש, וכן משמע ממאמר הזוהר הקדוש (פרשת תרומה קלה). שנהגו לאמרו ליל שבת קודש לפני תפלת ערבית: **"קוב"ה אחד לעילא לא יתיב על כורסייא דיקרא עד דאתעבידת איהי ברזא דאחד"**.

ומצינו ביאור על כך בזוהר חדש (פרשת בראשית כב), כי אמנם כן בששת ימי בראשית כבר ישב הקב"ה על כסא כבודו, אבל שלימות הישיבה על הכסא היא דוקא בשבת:

"אמר רב יהודה אמר רב, לא ישב הקב"ה על כסא כבודו, עד שבא שבת ונתעלה וישב על כסאו. אמר לו רבי יוסי, והא קודם שנברא העולם ישב היה הוה ויהיה. אמר רב יהודה, אי משמע לן דעל כסא כבודו ממש הוא לא, אלא הכי תנינן, עד שלא נברא העולם לא היה מי שיקלס להקב"ה ויכיר אותו, כיון שברא עולמו, ברא המלאכים וחיות הקודש והשמים וכל צבאם, וברא את האדם, וכולם מוכנים לשבח ליוצרים ולפארו. ועדיין לא הוה פאר ושבח לפניו, עד שנכנס שבת ושקטו כולם, ופצחו רנה ושבחה העליונים והתחתונים, ואז ישב על כסא כבודו, כלומר אזי היה מי שיכיר את כבודו וישבח לכבודו"

לפי האמור הביאור בזה, כי הן אמת שהקב"ה ישב על כסא כבודו גם בששת ימות החול, אולם עיקר הישיבה על הכסא בשלימות הוא רק בשבת קודש, כי אז מתעלה הקב"ה ויושב על כסא כבודו, בהיותו נישא על ידי ישראל עם קדושו ולא על ידי חיות הקודש. וזהו שתקנו לומר בג' תפלות השבת: **"ישמחו במלכותך שומרי שבת וקוראי עונג"**, כי בני ישראל שמחים במלכותו של הקב"ה, שיושב על כסא כבוד מלכותו הנישא על ידם.

בחטא העגל פגמו בכסא הכבוד

בדרך זו נלך להשלים את הביאור בדברי השל"ה הקדוש, מדוע שמירת שבת שרמז הקב"ה באמרו: **"כי תשא את ראש"** היא כפרה על חטא העגל, כי בשעת מתן תורה על ידי שקיבלו ישראל את התורה, זכו הם לשאת את כסא הכבוד בבחינת: **"אם תטיב שארת"**, כמו שכתב השל"ה עצמו בתחילת דבריו: **"ובנתנית התורה אמר הקב"ה למשה אחוז בכסא כדאיתא בפרק רבי עקיבא כי אז ישראל נעשו כסא"**.

אלא שבחטא העגל פגמו ישראל בכסא הכבוד, כמבואר במדרש (שמו"ד ג ב) כי בשעת מתן תורה ראו ישראל את השור שבמרכבה, שהוא אחד מחיות הקודש הנושאות את כסא הכבוד, לכן נתפתו לעשות את העגל בתבנית שור אוכל עשב. נמצא כי על ידי חטא העגל שעבדו לשור שבמרכבה פגמו בכסא הכבוד, ועל ידי זה שוב לא היה בכוחם לשאת את הכסא אלא חיות הקודש.

הנה כי כן ירווח לנו להבין מה שצוה הקב"ה למשה: **"כי תשא את ראש בני ישראל"**, שינשאו אותיות רא"ש לאותיות שב"ת, כי בשבת נושאים ישראל בעצמם את הכסא הכבוד, ובכך הרי יש תיקון לחטא העגל שגרם פגם בכסא כבודו. וזהו גם כן הענין שצוה הקב"ה להביא **"מחצית השקל"**, לרמז שישראל הם פלג גופא בבחינת בן זוגם של השבת, כי עיקר שלימותם הוא על ידי השבת שאז זוכים לשאת בעצמם את כסא הכבוד.

מעתה יאירו עינינו להבין מאמר המדרש שנתקשה משה במחצית השקל, כלומר שנתקשה איך יזכו ישראל לכפרה על חטא העגל בזכות השבת שהיא מחצית השקל, לכן כדי להשיב לו: **"נטל הקב"ה כמין מטבע של אש מתחת כסא הכבוד והראה לו למשה, ואמר לו כזה יתנו"**, רמז לו בכך שבזכות שבת שהיא **"מחצית השקל"**, יזכו ישראל לשאת את כסא הכבוד, ולכן המטבע של אש הוא דוקא **"מתחת כסא הכבוד"**, במקום שכביכול נושאים את הכסא, ובכך יש תיקון וכפרה על חטא העגל שגרמו בכך שיצטרכו החיות לשאת את הכסא.